

0 5 1 2

A Magyar Hírlap hétfői melléklete
2018. május 12.
Szerkesztette: Petán Péter
Művészeti vezető: Salát Zalán Péter

S e b h e l y e k

Dsida Jenő: Út a Kálváriára

*Reszkető, enyhe fény sugárzik.
Egy felhő lassudan megyen.
A lélek fáj, a fény sugárzik.
Valaki ballag a hegyen,
hűs homlokáról fény sugárzik
s szemét lehúnyja – úgy legyen!*

*Elszállt szerelem illatától
kövér és fűszeres a lég.
Halott szerelem illatából
soha, de sohasem elég.
Bomló szerelem illatából
sejti a szív, hogy itt a vég.*

*A seb szép csöndesen begyógyult,
– ó, angyalok, bús, kék szeme –
a seb már nem sajog, begyógyult,
– ó, halkán bűgő, mély zene! –
a seb már régesrég begyógyult
és mintha mégis vérzene.*

*Valaki lépked, felfelé tart.
Bozót közt víg madársereg.
Valaki lassan felfelé tart.
Tövísről vérharmat csepeg.
Valaki fel, a csúcs felé tart,
hogy önmagát feszítse meg.*

**„... két-két oldalról a házak régi falain egy-egy statio-kép tekint le
szent tiszteletre és hódolatra emlékeztetve”**

Lelki védemű

„A farsang elmúlt, de azért a Pestiek szőr-
zsákba nem öltöztek! Ők az ily szép időt ab-
lakból nem nézik, midőn a szabadba mehet-
nek. Nekik minden böjti vasárnap van egy
búcsújuk a kálvárián, s milly népes, milly
szép búcsú ez! Már mindjárt ebéd után kez-
dődik a menet, s mint valamely a napnak
gyönyörű sugaraiban csillogó óriási kígyó,
húzódik el a Statio utca hosszában. Ha ezen
utca nem szép is, kövezete szúrós, házai ren-
detlenek: mégis milly széppé lesz ez minden
vasárnap! Mint valamely varázszerőtől illetve
egyszerre ezer meg ezer képeket ad. Asszo-
nyok és leányok, szegények és gazdagok, pol-
gáriak és katonák, a legkülönműbb vegyü-
letben s tarkaságban omolnak együvé, vígan
és élénken, mint csak kívánni lehet: s ezekkel

igen ellentiesen két-két oldalról a házak régi
falain egy-egy statio-kép tekint le szent tisz-
teletre és hódolatra emlékeztetve.”

Aligha ismernénk rá arra a budapesti vá-
rosrészre, ahová ez az 1834-ben született, rö-
vid pillanatkép kalauzolja az olvasót a Hon-
művész hetilap hasábjain. Miként a helyszín,
úgy az 1833 és 1841 között kiadott folyóirat cí-
me sem cseng ismerősként, nem úgy jogutód-
ja, az 1841-től megjelenő, Vahot Imre vezet-
te Pesti Divatlap, amely Petőfi Sándor János
vitézének első kiadását is őrzi. Épp így alig-
ha van olyan budapesti, aki nem hallott még a
Kálvária térről és a Baross utcáról, azaz a fenti
sorokban említett Stáció utcáról.

A Kálvária tér azonban mostanra csak hűlt
helyét őrzi a barokk építménynek, amelyről

egykor nevét kapta, és amely egyben Pest vá-
ros első épített kálváriája is volt.

Pest, Buda és Óbuda 1873-as egyesítése
után a Monarchia városrendezési tervének
részeként alakult át a környék, ennek esett
áldozatul a Kálvária téri kálvária is. A Baross
utca – amely mostani nevét a kerületben el-
hunyt egykori közlekedési miniszterrel kapta
– a régi Józsefváros főutcája volt, többek kö-
zött 1889. július 30-án itt indult meg az első
rendszeres pesti villamosjárat.

A tér nevét adó barokk építményt 1893-ban
bontották le, és Stróbl Alajos javaslatára ré-
szeit az Epreskertben helyezték el, ahol né-
hány évvel ezelőtt restaurálták – idézi föl az
építmény történetét Khirer Imre. A Kálvária
téri József Pásztor lelkészesség katolikus papja több

évtizede szorgalmazza, hogy a kálvária, vagy
legalább egy emlékeztető tábla visszakerül-
jön az eredeti helyére. Törekvését a lelkipász-
tori szempontok mellett az elmúlt években
végzett szakirodalmi tájékozódás csak meg-
erősítette: Józsefváros e részének ugyanis
meghatározó objektuma volt a barokk kál-
vária, amelynek története a 18. század elejé-
re nyúlik vissza.

A szóban forgó terület akkoriban még nem
volt olyan sík, mint most: egy 1732-es can-
onica visitatio – a katolikus egyház káno-
ni látogatásait őrző jegyzőkönyv – már „Kál-
vária-hegyként” emlegeti a teret, amelyen
szerény építmény, egy fából ácsolt Golgota állt.

„... a terasz könnyednek mutatkozik, s ezt a hatást csak fokozza az áttört mellvédek és a teraszra vezető lépcsők mozgalmassága”

Lelki védmű

Folytatás az I. oldalról

A kőből épített, reprezentatív barokk kálvária fölépülése csak néhány évvel későbbre tehető: ekkor határozta el egy Schwartz Anna nevű pesti fogadó, hogy komoly összeget szán egy valódi kálvária építésére, hiszen Pest városának ekkor még egyáltalán nem volt kálváriája.

A döntéshez egy személyes élmény segítette hozzá: dulakodás közben halálosan megsebesítette férjét, amiért életfogytiglani börtönre ítélték. Kívánságának megfelelően a pálos rend pesti kolostorába, a mai Egyetemi Templom mellett álló barokk rendházba került, ahol bűnét megbánva elhatározta, hogy tekintélyes vagyonából a régi kis kálvária helyett egy nagy kőépítményt emeltet engesztelésül. Néhány hónappal halála előtt kelt végrendeletében, 1739-ben mindenét ennek az ügynek a kivitelezésére szánta. A városban tomboló pestisjárvány miatt azonban várni kellett a munkálatokkal, így az alapkövet csak 1746 tavaszán teheték le.

Az építmény tervezője, Mayerhoffer András minden bizonnyal az ugyanekkor felvirágzó pesti pálos rendház építészeivel hozható kapcsolatba: stílusjegyek, különösen a pálos templom kapuzata alapján legalábbis erre következtetett 1929-ben Réh Elemér. Az építmény jelentősége nem csak abban mutatkozott meg, hogy időben első volt Pest város történetében. Művészi megformálása tökéletesen vissza tudta adni a korabeli katolikus lelkiiség igényeit: a barokk vallásosságban a hívők előszeretettel azonosították saját közelgő halálukat a Megváltó szenvedéseivel és halálával, amelynek méltó szimbóluma lehetett a közösség kálváriája is. A 18. század közepétől ezért számos pesti polgár hagyatékában és végrendeletében bukkant föl az épülethez kapcsolódó följajlás.

A ma az Epreskertben álló kálvária építményegyüttes elegáns, egyszerűsége ellenére is kivételesen szép. A körülfu-

tó árkádsornak köszönhetően a terasz könnyednek mutatkozik, s ezt a hatást csak fokozza az áttört mellvédek és a teraszra vezető lépcsők mozgalmassága. A hasonló rendeltetésű magyarországi építményekkel összehasonlítva építészeti szempontból és kőfaragványait tekintve is kiemelkedő, ahogyan a koncepció fölidézi a Kálvária-hegyet, Jézus Krisztus jeruzsálemi kereszthalálának helyét. Az építmény magját alkotó, kör alaprajzú kápolnát, amely fölé kupolaboltozat borul, kilenc szakaszból álló árkádsor veszi körül, a felette lévő fonatos mellvédű teraszra pedig ívelt karú lépcsőrendszer vezet.

Igényes megformálása mellett méretének és a közösség életében betöltött szerepének köszönhetően már 1753-tól rendkívül népszerűvé vált a környékbeli lakosság körében. Ekkortól datálható a hívők ájtatos látogatása, és ugyanekkor telepedett le mellette az első remete, Joachim is, aki önként vállalta a kálvária őrzését és gondozását. A néhány év alatt is egyre növekvő népszerűség hatására az akkori piarista házfőnök és belvárosi plébános, Linkiss Antal kápolna fölszentelésére és misetartásra kért engedélyt a nagyszombati érseki helynöktől, hogy ezzel is erősítse a hívők buzgalját. Ekkoriban vált tömegessé a főntebb is említett hagyatéki adakozás is.

A pesti polgárok kálváriaalap javára történő végrendelezése mellett a városi hatóság is fölkarolta az ügyet: 1773-ban közadakozást szerveztek, hogy vasráccsal vehessék körül az építményt. Az önkéntes adományok Weinreich Fülöp remetének gyűlte össze, aki Joachim után már a harmadik volt a kálváriát őrző remeték sorában. A kálváriához méltó, művészi vasráccsozat végül 2478 forintból készült el 1780-ban Mayer József és Miller János pesti lakatosmesterek keze nyomán.

Az ugyanezen évben trónra lépő II. József egyházellenes intézkedései elől azonban Pest első kálváriája sem térhetett ki.

A szerzetesrendeket fölcsalató kalapos király bezáratta a kálváriakápolnát, díszes belső felszerelését elszállíttatta, a remetelakot városi használatba rendelte, a kálváriaalap több mint tízezer forintos vagyonát pedig a józsefvárosi templom építésére fordította. Ezzel elkezdődött az építmény pusztulása. Ahogy a főntebb már idézett Réh Elemér fogalmaz: „Az egek Urának bemutatott egykori engesztelő áldozat, egy szenvedő nő isteni megbocsátást könyörgő lelkének felfelé törekvő architektonikus zsolozsmája elhagyatva, elhanyagolva, a műlandóság jegyében lassanként megindul a pusztulás felé.” Vasráccsízét meglopták, szobrai letöredeztek és lassanként eltűntek, a folyamat vége pedig az Epreskertbe szállítás ismert története lett.

A külső pusztulás ellenére azonban közösségmegtartó ereje nem csökkent – idézi föl Khirer Imre. Ünnepi alkalmakkor nagy számban gyűltek össze imádkozók a dombon a 18–19. század fordulóján is, ezért 1806-ban az érseki helynök jóváhagyásával ismét megnyílhatott a hívők előtt, sőt az 1822. évi egyházlátogatás jegyzőkönyvében minden korábbinál részletesebb leírás készült a kálvária állapotáról, külsejéről, belsejéről, a hozzá kapcsolódó ájtatosságokról, a kálváriaalap sorsának alakulásáról, és a kálvária ingóságairól. Ekkoriban került elő az az ötlet is, hogy adományokból stációkat emeljenek a kálváriahegy körüli üres telken, hiszen korábban csak a városból a kálváriához vezető úton – a Stáció utcában – helyeztek el képeket és szobrokat Krisztus keresztútjáról néhány ház homlokzatán, falfülkéiben. Ezeket, és ez szintén a környékbeliek vallásosságát bizonyítja, a háztulajdonosok tartották fenn. A Honművészből vett 1834-es kezdő idézet épp erről az időszakról ad pillanatfelvételt, az 1846-os canonica visitatio viszont nem tesz említést a szobrokról.

**„... szegények és gazdagok, polgáriak és katonák, a legkülönneműbb
vegyületben s tarkaságban omolnak együvé...”**

**Biztonságban a kálvária. Százhusz évvel ezelőtt
Stróbl Alajos javaslatára menekítették át a barokk építményt
Józsefvárosból a terézvárosi Epreskertbe**
Fotó: Hegedüs Róbert

A kálvária a rendeltetéséből fakadó „lelki védőmű” jelleg mellett olykor tényleges védőműként is szolgált – folytatja Khirer Imre. Az 1838-as nagy pesti árvíz idején a környékbeli lakosság ide, a Kálvária dombra menekült ki a pusztító áradás elől. Egy évtizeddel később, már az 1848–49-es szabadságharc idején, amikor Hentzi császári vezérőrnagy elkezdte lövetni Pestet, akkor is itt kerestek biztonságot az emberek.

Noha az árvíz valószínűleg nem tett kárt a kálváriában, a kőalakok minden bizonnyal a katasztrófa során tűntek el. A szabadságharc utáni években a kálvária sorsa is megpecsétlődött: a barokk vallásgyakorlat addigra eltűnt, a polgárosodó és kiépülő Pestnek pedig egyéb – részben városrendezési – gondjai adódtak. Így kerülhetett sor arra, hogy 1893-ban „művészietlen és romos” építményként már csak útjában állt a Baross utcának. Stróbl Alajos mentette végül meg azzal, hogy szétszedve kövenként az Epreskertbe szállíttatta, ahol ma a képzőművészeti egyetem létesítményei veszik körül.

A 20. század elején aztán a tér részben a bűnözés folytán vált hírhedtté: nagyon gyorsan fejlődő terület volt, de alapvetően munkások és alvilági kapcsolatokba bonyolódó alakok fordultak meg itt, ahol a kétes hírű kávéházak, kocsmák és kockás terítés kisvendéglők álltak. Sok volt a zsebes, seftelő, homályos múltú egyén, és virágzott a prostitúció is. A két világháború közötti időszak után a tér életében egy kis átalakulás következett be, mindezekről Khirer Imrénének is élénk emlékei vannak. Mint felidézte, amikor 1984-ben ide került, zenész cigányok laktak a környéken, pezsgő társadalmi élet volt, a tér túlsó oldalán például népes sakk-kör működött. Aztán néhány év alatt rémisztően leromlott a közbiztonság, az utcai bűnözés mellett rendszeres volt a nyílt drogfogyasztás is. A „kékpontos” időben, ahogy Khirer Imre fogalmazott,

„a tér egyik sarkában árulták a drogot, másik sarkában osztották a tüt hozzá, a lelkeség kapualjában pedig lötték magukat az emberek”, néha a házból sem tudott kilépni rendőri segítség nélkül.

A kálvária ügye azonban kezdetektől foglalkoztatta. „Amióta idekerültem, harmincnégy éve, gyűjtök minden dokumentumot a kálváriáról. Sokáig az volt a szándékom, hogy visszahozassam az Epreskertből ide, az akkori nevén Krúdy Gyula térre. Beszéltem is ennek érdekében a Képzőművészeti Egyetem gondnokával, aki örült az ötletnek, mert az építmény az áthelyezés óta eltelt száz év alatt nagyon rossz állapotba került: alulról támadta a talajvíz, félfő volt, hogy összedől. Aztán utóbb fölkerestem a Stróbl családot, ők is támogatták a kálvária visszahozásának ötletét, de sajnos a bonyolult jogi és anyagi háttér miatt nem kerülhetett rá sor.

Amikor a rendszerváltás után az egyházi épületeket visszadták, kiderült, hogy ez az építmény sosem volt egyházi tulajdonban, hiszen Schwartz Anna nem az egyházra, hanem a városra hagyta végrendeletében a pénzt, amiből fölépült a kálvária. Később pedig sem az egyházmegyének nem volt lehetősége támogatni a felújítást, sem a józsefvárosi önkormányzat nem állt be az ügy mögé. Egy újságíró érdeme volt, hogy Terézváros, ahol az Epreskert is van, végül felkarolta a kálvária sorsát.

A felújítás óta aktívan használják is mind az egyetemisták, mind az önkormányzat, többféle rendezvénynek és kiállításnak adott már helyet a barokk építmény belső tere. Sajnos azonban pont azért, mert másik kerület újította föl a kálváriát, visszahelyezése végleg lekerült a napirendről. Kár érte, mert Józsefváros elveszítette egy történelmi és szimbolikus építményét.”

Noha a Kálvária tér a jelek szerint tartósan kálvária nélkül marad, Khirer Imrénének valódi szívügye a józsefvárosiság. Az ő érdeme többek között, hogy 2014-ben Kocsis Sándor emléktáblát kapott itt. Az Aranycsapat egykori legendás csatára Józsefvárosban töltötte a gyermekkorát, többek között a Kálvária téri grundon is rúgta a bőrt. Erről közvetetten még saját emlékei is vannak: egy régi, ma már idős ministráns mesélte, hogy gyermekkorában Kocsis épp arra járt, amikor fociztak, és akkorát rúgott a labdába, hogy az szétszakadt. Néhány éve pedig a téren Khirer atya kezdeményezésére emeltek tartós, fém haranglábat a kisharanghoz, sőt, nagybőjtben a tér kora újkori hagyományaihoz híven szabadtéri keresztutat végez a hívekkel. Mindeközben természetesen napi lelkipásztori rutinját végzi.

A kálvária, amiről már csaknem háromezred éve elnevezték ezt a teret, megérdemelne legalább egy emléktáblát itt – összegezte a lelkipásztor, hozzátéve, hogy azután készült el a Golgota téri kálvária, miután az elsőt az Epreskertbe vitték, és hiába robbantatta föl Kádár János, annak mégis látható ma egy emléktáblája. Mint fogalmazott, ahhoz, hogy itt emlékhely legyen, elsősorban az önkormányzat támogatására van szükség, hiszen a liturgikus életbe az elmúlt években már beépült a kálvária tudata.

Jó pár esztendeje járnak ki nagypéntekenként keresztutat jární ide, a hívek szeretik a teret. Talán a kálváriát, amely korábban annyiszor megtartotta a pestieket, most sikerül a pestieknek megmenteniük – legalább egy szimbolikus emlékhellyel.

Vitéz Anita

Képirás (86.)

Liptai János diák az 1380-as években annyi és olyan első osztályú armálist, adomány- és privilégiumlevelet hamisított, hogy azokkal teljesen összezavarta Liptó és Túróc vármegye magán- és egyházi birtokviszonyait.

Zemplényi a mai Városliget viszonyait is átírta (Erdélyi Mór fotója)

Forrás: FSZEK/Budapest Gyűjtemény

Ügyeskezők

Zemplényi Gábor a magyar középkor egyik leghírhedtebb szereplője. A nemesi származású és ügyes kezű diák bizonyítottan közel félszáz oklevelet hamisított, s ügybuzgalmában még Zsigmond, Nagy Lajos és Ulászló királyaink pecsétjeit is elkészítette. Az 1448. évi országgyűlés által halálra ítélt ifjú vallatása során negyvennyolc hamis papír kiállítását ismerte el, ám a történészek szerint vélhetőleg nagyságrendekkel több, jogi szempontból értéktelen irat, védlevél, nemesi armális és birtokadományozási tanúsítvány elkészítése fűződik a nevéhez.

Zemplényi a tevékenységét csaknem hét éven át gyakorolta. Hogy lebukását minek köszönhette, ma már nem deríthető ki. A periratok az országgyűlési határozat miatt részben fennmaradtak, így ezekből képet kaphatunk e nem mindennapi esetről. Zemplényi (zsvány) becsületére legyen mondva, hogy felbujtóit maga ugyan nem nevezte meg, de ez cseppet sem hatotta meg a királyi vizsgálókat, akik ennek ellenére megnevezték a megbízóit.

Munkái között egyebek mellett ott szerepelt az egri káptalan hamis pecsétjével ellátott négy oklevél, valamint fél tucat egyéb irat Szécsényi László nógrádi főispán, az Orros fiak és Pohárnok András javára. Megrendelői közé tartozott még Pest és Buda magiszt-

rátusa, számos főnemes – köztük országos hírű főrangok, Gyömrő és Szabadka szabad királyi, valamint a máramarosi koronavárosok. Ez utóbbiak egyénileg kitalált privilegialis jogait kívánták dokumentumba foglalni, míg fővárosunk elődjének szenátorai Nagy Lajos királyunk hamis pecsétjére pályáztak. Az Orros fiak birtokszomszédjaik földjeire áhítottak, a hajdani nógrádi főispán egy falu kisnemesei ellen kívánt fellépni, míg Pohárnok András nyugalmas életű őseinek utólag kitalált, s Nagy Lajos nevével hitelesített haditetteivel óhajtottá kissé megkopott családi címerét bearanyozni. Zemplényi legsikerültebb bravúrjának Zsigmond magyar király és német-római császár birodalmi pátensének „átíratát” tartotta. Erre az uralkodó beleegyezését tanúsító záradékot olyan kitűnően írta rá, hogy azt maga az ügy kivizsgálásával megbízott Mátyás püspök-kancellár is a saját keze munkájának vélte.

Zemplényi Gábor neve a középkorban egyé forrt az oklevél-hamisítással. Olyannyira, hogy még hatvannyolc évvel a halála után is az ő személyét kötötték e bűncselekményhez: így kerülhetett be Werbőczy István híres Tripartitum Corpus Jurisába.

Zemplényi Gábornak persze volt elődje, nem is egy, de közülük is kiemelkedik az „átkos

emlékezetűnek” mondott Liptai János diák. Ez a véséshez és az íráshoz egyaránt művészen értő fiatalember az 1380-as években annyi és olyan első osztályú armálist, adomány- és privilégiumlevelet készített, hogy azokkal teljesen összezavarta Liptó és Túróc vármegye magán- és egyházi birtokviszonyait.

Fontos tudni, hogy a középkori jogszokások szerint az uralkodók, ha valami okból pecsétnyomóikat vagy címeres gyűrűket elvesztették, nyomban újat készítettek, s a régebbi okleveleket a megerősítésig érvénytelenítették. Továbbá a fejedelmek vasba vagy bronzba metszett kézjegyeit – nehogy azokkal valami visszaélés történhessen – halálukat követően egy üllőn hivatalosan összeváltatták, majd a pénzverőműhelyben beolvasztották. Így válik érthetővé, hogy egy-egy csodával határos módon megmaradt városi privilégiumon vagy nemesi adománylevelen annyi pecsét függ.

Liptai János Nagy Lajos uralkodásának vége felé, valamikor az 1380-as évek elején kezdett hozzá a hamisításhoz. Első műve egy közelebről nem ismert felvidéki város jogait rögzítő irat volt, amelyet aztán újabbak követtek.

Így került képbe számos egyházi intézmény, amelyek az utólag gyártott, ám hite-

lesnek feltüntetett oklevelekkel a saját igazukat kívánták bizonyítani egy-egy évtizedek óta húzódó tizedperben. De a megrendelők között akadtak szép számmal országos főrendek, kis- és középnemesek, mi több, egy-két gazdagabb polgár is vásárolt magának fejlődési igazolással ellátott előkelő ősoket.

A sors furcsa paradoxona: több káptalan – azaz az oklevelek eredetiségének megőrzése miatt életre hívott intézmény, hiteleshely – is érintett volt az ügyben. Ezek közül a nádor utólag kettőnek vonta be a pecsétjét, s ideiglenesen felfüggesztette működését. János diák 1390 márciusában bukott le. Ládájában – mint a Liptó vármegye alispánja által lefolytatott vizsgálat megállapította – ott lapultak „IV. Béla királynak s más magyar királyoknak, számos konventnek s káptalannak garmadával hamisított pecsétjei”.

Liptai János diákokat végül megvasalták, s Budára, a király ítélőszéke elé vitték. Az ítélet először fővesztésre szólt, ám a nagyobb elrettentés végett ezt máglyán történő elégetésre módosították. Az ügyes kezű embert számos begyűjtött oklevele és pecsétje társaságában az egykori Szombat piac terén hamvasztották el.

Lázin Miklós András

Válogatás Jókai Mór elbeszéléseiből

„Egy görög bölcs hajdanában megtanult a madarakkal beszélni”

A remete hagyománya

(4.)

IX.

Most itt lakom e kietlen vadonban. Embert alig látok, kinek ember alakja van is itt, vesztegetve van belé a lélek. Nyomorú, tengődő nép, még az emberméltóság is lekopott arcáról, s csak abban különbözik a többi vadállatoktól, hogy mindig részegen találni; gyermekei is borszeszen nevelkednek föl, azt szíjják anyatej helyett. Mennyivel szebb fiai a természetnek a fák, ezek a délceg óriások, mindenik megfelel a célnak, melyre alkotva van, zöldül, árnyékok tart, gyümölcsöt vagy virágot hoz, menedéket ad a madár fészki-nek, s védi azt a viharok ellen, míg az ember, ez a világ mérszárosa, ez a mindent evő sáska, csak pusztítani tud. Miért nem teremte őt az Isten az első napon? hadd halt volna meg éhen a hatodikra...

S tán csak az embernek van lelke ennyi állatok közt? Egy időben istenkáromlásnak vették, ha valaki azt mondá: nem a világ forog e por-szemnyi atom körül, melynek neve föld, hanem e paránycseppet csóválja maga körül a nap. Még rájövünk, hogy el fogjuk ismerni, hogy minden lénynek van lelke a világon... nézd: e virág mily kellemmel tudja megnyitni kelyhét, szinte látszik rajta, hogy mosolyog vagy kacérkodik. – Azt hiszed, hogy ez csak azért nőtt ki a földből, hogy legyen mit leszakasztanod? s tán ez nem fáj neki? Hiszen minden letört virág vért hullat, fehérét az egyik, másik arany-színűt vagy világoszöldet. Azt hiszed, hogy csak a piros vérnek van élete? Vagy tán az illat nem lelke-e a virágnak? S ki ne ismerné meg a méregnövényen azt a baljóslatú sötét tekintetű? Ki ne látná az egyszere-

rű gyógynövény alakján az életvisz-szaadás áldását? Ki ne látná a virágok legpompásabbjain, hogy semmi hasonra nincsenek? Egy görög bölcs hajdanában megtanult a madarakkal beszélni, kár, hogy a mai tudósok nem görögök és nem bölcsek, megtanulhatnának beszélni a virágokkal.

X.

Templomban voltam egykor. Régen volt, igen régen. De nem tudtam imádkozni. A templomajtó előtt kicsukva rongyos emberek ültek. Piszkos öltönyük volt, így nem jelenhettek meg az Isten előtt, s csak künn az ajtóközöbbsen kiáltozák énekeiket; azokat is csak azért kiáltozák, hogy a jövő-menőket alamizsnavetésre bosszantsák. Hm! ha mindazokat kicsuknák innét, kik-

nek lelke piszkos, elrongyolt öltözetet visel, be üres maradna e ház!...

A szegletben három kalmár alku-dott, hátat fordítottak az oltárnak, úgy alkudtak. Kezeik és szemeik jártak. Forintokról beszéltek és szarvasmarhákról. Jó sötét helyre vették magukat, alkalmasb helyet nem is választhattak volna az alkuvásra...

Két hölgy haladt el egymás mellett. Suhogott mindkettőn a selyemöltöny, ragyogott mindkettőn arany és drágakő, arcaikon vastag volt a kevélység. A koldus füllért rimánykodott tőlök, nem hallották, hanem végignézték egymást, ajkat pittyesztének, gúnymosolyra vonták arcukat, s büszkén, dőlyfösen leültek egymással szembe. Az Isten szolgálja alázatosságról beszélt, – nem hallák; hanem nyakláncukat igazgaták, és rezgeték tollaikat fejükön, és hátratekingettek.

Egy férfi és egy lány léptek az oltárhoz. A férfi szép volt, fiatal és szegény, a lány éktelen, idejemúlt és gazdag. Kezöket egymás kezébe tetették az oltár előtt, és Isten szent nevére esküdtek, hogy egymást szeretni fogják...

Ha én oltárképet festenék, nem úgy festeném a megváltót, amint ti szoktátok, nem a halál árnyékában, nem a keresztre feszítve, vérehullóan, elhagyva, elárulva; úgy festeném őt, mint mikor a kabbalistákat és a farizeusokat korbáccsal kezében verte ki a templom csarnokából!

Kijöttem az istenházából, nem tudtam imádkozni benne. Mulatni, kacagni, az ördögnek áldozni sokaság kell. Ha sírsz vagy imádkozol, vonulj magadba. Nincs földiebb tárgy, mint egy emberi arc...

Jaj a botránkozónak, de százszor jaja a botránkozótónak!

Folytatjuk

0 5 1 2